

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 23 Ocak 2019

ILO Yüz Yaşına Girerken

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) bundan yüzyıl önce 1919 yılında, 1. Dünya Savaşı'nı sona erdiren Versay Anlaşmasıyla birlikte kuruldu. ILO'nun ana kuruluş ilkeleri, artık geride kalmış olan dünya savaşında yaşanan vahşetin ve yıkımın derslerine dayanmaktaydı. Bunlar arasında da en önemlisi, sosyal adalet sağlanmadan kalıcı bir barışın olamayacağı gerçeği idi.

ILO'nun ilk Anayasası, Belçika, Küba, Çekoslovakya, Fransa, İtalya, Japonya, Polonya, İngiltere ve ABD'den oluşan dokuz kişilik bir heyet tarafından kaleme alındı. ILO'nun kurucuları sanayileşmeyle birlikte işçilerin sömürülmesinin önüne geçebilecek ve sosyal adaleti sağlayacak ilkelerin hayata geçirilebileceği inancını dile getirmekteydi. Buna göre, "emek ticari bir mal -meta- olarak görülmemeli; ve tüm insanlar, cinsiyet, etnik köken ve benzeri hiçbir ayrımcılığa uğramadan kendi güvençlerini ve kişisel bağımsızlıklarını özgürce koruyarak çalışabilmeliydi."

***

Kuruluşundan yüzyıl sonra bugün küresel işgücü piyasaları ILO'nun bu ilkelerine görece çok uzaklarda gözükmekte. ILO verileri dünya nüfusunun yüzde 55'inin herhangi bir sosyal güvencesinin olmadığını vurguluyor. Sosyal güvenceden yoksunlar 4 milyara ulaşmakta; bu rakam Sahra-altı Afrika ülkelerinde nüfusun yüzde 87'isine değin uzanıyor. Bu koşullarda uluslararası düzeyde günde 1.90 dolar olan "aşırı yoksulluk" sınırının altında yaşamını sürdürme mücadelesi veren 300 milyon emekçi yoksul bulunuyor.

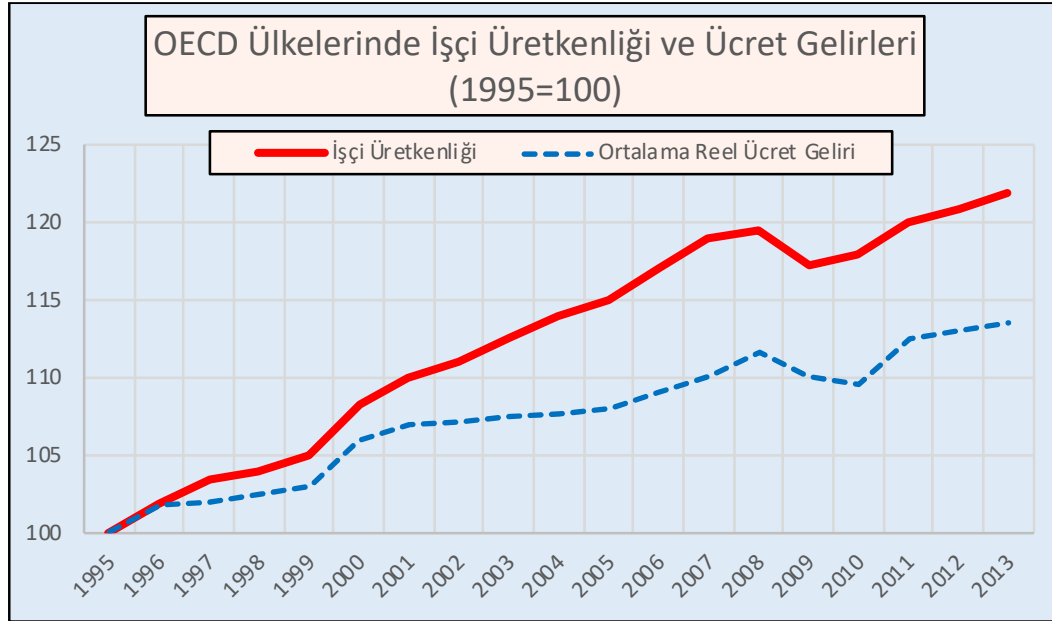
ILO, küresel boyutta *genç işsizlerin* sayısının 64 milyon; *aşırı yoksulluk altında çalışan genç işçilerin* sayısının da 145 milyona ulaştığını belgeliyor

Diğer yandan OECD ülkeleri arasında işsizlik oranındaki gerileme devam etmekte. İşsizlik oranı AB üyesi 28 ülkede yüzde 6.5'e; OECD'de ise yüzde 5.1'e değin gerilemiş durumda. Her iki rakam da, 2008 krizinden bu yana gözlenen en düşük işsizlik oranlarını dile getiriyor. İşsizliğin bu denli gerilemiş olmasına karşın, *ortalama ücret artışlarının* son derece düşük düzeyde kalması, küresel ekonomideki en büyük açmazlardan birisi olarak değerlendirilmekte. ILO'nun **2018/19 Küresel Ücret Raporuna** göre küresel ekonomide ortalama ücretler sadece yüzde 1.8 arttı (Çin dışarıda tutulursa ücret artışları yüzde 1.1'e geriliyor). Oysa dünya ekonomisi bu dönemde yaklaşık yüzde 3.7 büyüme gösterdi.

Ekonomik büyümeden emeği ile geçinen kesimlerin yararlanamaması OECD tarafından *ücretsiz büyüme* şeklinde değerlendiriliyor. 2000'in ilk on yılında yeterince istihdam artışı ile beslenemeyen büyüme için *istihdamsız büyüme* kavramı dile getirilirdi. OECD verileri gözlenen istihdam artışlarına karşın, ücret gelirlerindeki durgunluğu, istihdam biçimlerindeki bozulma ve enformalleşmeye dayalı olduğunu belgeliyor. İşçilerin ücret gelirlerindeki artışın, işçi üretkenliğinin gerisinde kalması, artan istihdamın aslında daha düşük ücretli ve yarı

zamanlı işlerde yoğunlaştığını ve sosyal eşitsizliğin derinleşmesinde büyük rol oynadığını belgeliyor.

Örneğin, OECD'nin **2018 İstihdam Görünümü Raporu**, işçi başına üretkenlik ile ücret gelirleri arasındaki uçurumun giderek daha da belirginleştiğini vurgulamakta. Aşağıda yansıttığımız verilere göre, OECD ülkelerinde ücretlerin işçi başına üretkenlik kazanımları arasındaki fark 1995'ten bu yana yarı yarıya artmış durumda. Aşağıdaki grafik bu gözlemleri dile getiriyor.

Kaynak: OECD Employment Outlook, 2018

Kriz sonrasında “toparlanma” sürecinin aslında emeğin daha da yoğunlaşan sömürsü ile gerçekleştirildiğini belgeleyen söz konusu verilerin bir diğer izdüşümü ise cinsiyet ayırımına dayalı sömürü gerçeği. OECD Raporu 2015 itibariyle ortalama kadın ücretlerinin, erkeklerin ücretlerine görece yüzde 39 daha düşük olduğunu vurguluyor. Söz konusu rapora göre, kadın ve erkekler arasında gözlenen ücret eşitsizliğinin çok büyük bölümü kadınların mesleklerine ilk atıldıkları gençlik döneminde yoğunlaşmakta. Aile sorumlulukları ve çocukların yükümlülükleri ve benzeri olgulara dayanan sosyal baskılar, cinsiyete dayalı eşitsizliğin çoğunlukla sosyal bir sorun olduğunu belgeliyor.

ILO yüz üçüncüyaşına girerken, küresel ekonomide istihdamsız büyüme, yerini ücretsiz ve eşitsiz büyüme sürecine bırakmış gözüküyor.